

{ کتاب سرا }

تکاپوی اندیشه‌ها پیرامون موضوعات چالش برانگیزی چون توسعه، طبیعتاً در بازار نشر و کتاب نیز بازتاب می‌یابد. در این جا نخست به مرور و معرفی دو کتاب پرداخته‌ایم که در زمینه عقلانیت و توسعه منتشر شده و در بازار نه چندان پررونق کتاب در ایران توانسته‌اند بارها و بارها به تجدید چاپ برسند. با این حال رویکرد نویسندگان در این دو کتاب کاملاً متفاوت است. دکتر محمود سریع‌القلم که از پژوهشگران و استادان به نام روابط بین‌الملل با گرایش توسعه و مسائل جهان سوم به‌شمار می‌رود، در کتاب خویش به «جریان اصلی» نظریات توسعه یعنی «نظریه نوسازی» گرایش نشان می‌دهد و بر این باور است که برای دست‌یافتن به توسعه، باید از تجربه کشورهای توسعه‌یافته و بدین‌راه رفته درس آموخت و عقلانی شد. برای این منظور، وی بر شخصیت و فرهنگ انسان ایرانی که سازنده رفتار اجتماعی اوست متمرکز می‌شود و معتقد است، پیش از هر چیز باید تفکر و شخصیتی متناسب با توسعه در میان ما ایرانیان پدید آید.

در آن سو، حسن رحیم‌پور ازغدی که طی این سال‌ها او را بیشتر در مقام خطابه و جدل و در قالب بخش برنامه‌های سخنرانی وی از صدا و سیما دیده‌ایم، در مقاله‌ای که در سال‌های میانی دهه هفتاد به «نخستین همایش اسلام و توسعه» ارائه نموده، به تحلیل انتقادی مبانی توسعه و به‌ویژه مقوله عقلانیت در آرای برخی اندیشمندان غربی پرداخته است. به باور او دستگاه هزینه-فایده‌ای که چهارچوب محاسبه‌گری عقلانی در اندیشه غربی است، برخاسته از یک انسان‌شناسی ناقص است که طول و عرض واقعی زندگی انسان را در نظر نمی‌گیرد و تنها به سود، منفعت و لذت این جهانی می‌اندیشد. گزارشی از یک پایان‌نامه درباره عقلانیت و توسعه سیاسی اجتماعی و یادداشتی از نویسنده کتاب «اسلام و توسعه» نیز مکمل این بخش هستند. یافته‌های پایان‌نامه به دیدگاه دکتر سریع‌القلم نزدیک‌تر است در حالی که نگرش نویسنده کتاب اسلام و توسعه با دیدگاه حسن رحیم‌پور ازغدی نزدیک‌تر نیست. بیشتر نشان می‌دهد. بررسی این آثار ارزشمند می‌تواند گامی برای شناسایی دقیق‌تر دیدگاه‌های اندیشمندان و پژوهشگران ایرانی در باب مبانی توسعه و کمک به ساخت چهارچوبی برای فهم و ارائه الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت باشد.

